

בגדי עשו החמודות

וַתִּקַּח רִבְקָה אֶת בְּגָדֵי עֶשָׂו בְּנֵה הַגְּדָל הַחֲמֹדֹת אֲשֶׁר אֶתָּה וַתִּלְבָּשׁ אֶת יַעֲקֹב בְּנֵה הַקָּטָן: (בראשית כז טו).¹

רשב"ם בראשית כז כז – בגדים מבושמים

ריח בגדיו - החמודות. ובגדיהם היו מבושמים במוגמר: אשר ברכו ה' - את השדה שהוא מלא נרד וכרכום קנה וקנמון. וכן פייט רבי אלעזר הקליר שדה מבורך כהריח ברכו במתן טל.²

בראשית רבה סה טז – בגדי מלכות

"אשר אתה בבית" - שבהם היה משמש את אביו. אמר ר' שמעון בן גמליאל: כל ימי הייתי משמש את אבא ולא שמשתי אותו אחד ממאה שמשש עשו את אביו. אני בשעה שהייתי משמש את אבא, הייתי משמשו בבגדים מלוכלכים; ובשעה שהייתי יוצא לדרך, הייתי יוצא בבגדים נקיים. אבל עשו, בשעה שהיה משמש את אביו, לא היה משמשו אלא בבגדי מלכות. אמר: אין כבודו של אבא להיות משמשו, אלא בבגדי מלכות.³

"אשר איתה בבית" - כמה נשים היו לו ואתה אומר: "אשר אתה בבית"? אלא שהיה יודע מה מעשיהן.⁴

רמב"ן ויקרא פרק ו פסוק ד – מצוות הוצאת הדשן בבית המקדש

נראה שמצוה היא על הכהן שהבגדים שיעשה בהם הקרבנות, גם הרמת הדשן, יהיו בגדים נקיים. לא ישמש באותן אשר הוציא הדשן, והמצוה מדרך מוסר העבד לרבו. ולכן יהיו לכהנים הבגדים החמודות לעבודות והפחותים להוצאת הדשן.⁵

ירושלמי מגילה א א – עשו משמש בכהונה גדולה

¹ החמודות – הנקיות, אומר רש"י, כתרוממי דכייטא (ומוסיף מדרש שאליו נגיע בהמשך). מכאן משליך רש"י גם לביטוי "חמודות" השני בתנ"ך: "לחם חמודות" בספר דניאל י ג. ואלה דבריו בספר דניאל שם: "לחם חמודות - פת נקייה כמו שתרגם אונקלוס את בגדי עשו החמודות (בראשית כז) דכייטא". אמנם, פירוש הריטב"א לגמרא יומא עו ע"ב מציע אפשרות של הפרדה בין בגדי חמודות שהם כפירוש רש"י ובין לחם חמודות של דניאל שהוא מלשון "נהמא חמימא ... לשון חימום", אך עפ"י רש"י, הרי לנו פירוש פשוט לבגדי חמודות – בגדים נקיים ונאים. מה יש כאן להוסיף ולדרוש?

² כך בעת שיצחק מריח את בגדיו של יעקב הלובש את בגדי עשו בעת שבא לקבל את ברכתו. וכך מפרש גם רד"ק: "והיה משים בהם מעשבי השדה שריחן טוב, כדי שיקלטו הריח". ויש מדרשים אומרים שהיה לבגדים ריח של אתרוג שזה העץ ממנו אכל אדם הראשון (מהרש"א תענית כט ע"ב). בפירושו לפסוק טו מדגיש רשב"ם שכל זה היה לכבוד יצחק אביו, כפי שנראה להלן במדרש. ואלה דבריו שם: "החמודות - שהיה עובד בהן אביו בשעת אכילה". מנגד, רד"ק מדגיש שכל ההידור והבישום הזה עשה עשו לכבוד עצמו: "בגדים חמודים שהיו לו ללבשם בעת הפנאי ובעת שבתו בין גדולים, היה לובשם לכבוד ולתפארת".

³ לכאורה, הרי לנו מדרש פשוט הן במצוות כיבוד אב ואם ומשבח את עשו אשר נהג בכבוד אביו פי כמה וכמה ממה שנהגו חכמי ישראל (על חכמי ישראל שכיבדו את הוריהם, ראו ירושלמי פאה פרק א הלכה א, קידושין פרק א הלכה ז, בבלי קידושין לא ע"ב). ומעשו המקראי עובר המדרש (פסיקתא רבתי פיסקא כג) לעשו ההיסטורי ולשכר שקיבל בעבור מצווה זו: "ר' נחוניא בשם רבי תנחום בר יודן: מי איחר כבודו של יעקב בעולם הזה? כבוד גדול שכיבד עשו את אביו. אמר רבן שמעון בן גמליאל: אני כשהייתי משמש את אבא, הייתי משמשו בבגדים צואים, וכשהייתי יוצא לחוץ הייתי יוצא בבגדים נאים ... אבל עשו כשהיה משמש את אביו היה משמשו בבגדי מלכות וכו'". כך בלשון דומה גם במדרש תנחומא בפרשתנו. בכך, עשו מקדים את אהרון הכהן! ראו משנת רבי אליעזר פרשה י עמוד 184: "גדולה היא הענוה, שבה נתגדל אהרן. בנוהג שבעולם אדם מכבד (מנקה) את ביתו בבגדי בליות, שמא מתעטף הוא בכל כליו ומכבד את הבית? אבל אהרן לובש שמונה בגדים, ודומה כחתן בחופתו, ואף על פי כן והרים את הדשן". את נושא תרומת הדשן במקדש נראה עוד להלן.

⁴ סיומת המדרש שעשו הקפיד לשמור את בגדי החמודות בבית יצחק ורבקה כי חשש מנשותיו אומרת דרשני והסבירני. האם יש קשר לדרשה הקודמת של כיבוד אב? ומה בכלל השאלה? הבגדים היו שם, כי שם שימש את אביו. מה החשש מנשותיו? נראה שיש כאן הדימיון למנהגי עבודה זרה להקטיר קטורת ולהפיץ ריח טוב שנדבק לבגדים. ונראה עוד, שהביטוי "משמש את אבא" בדרשה הקודמת (בהנחה ששתי הדרשות קשורות) מרמז שהיה בבגדי החמודות משהו מעבר לניקיון, לחמידות ולחמימות ואף לריח הטוב הוא ריח השדה. יש בבגדי החמודות משהו נוסף חשוב יותר.

⁵ הפסוק אותו מבאר רמב"ן הוא: "ופשט את בגדיו וילבש בגדים אחרים והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה וכו'". הנושא לכאורה לא קשור לעניין שלנו ואין כאן אלא השוואה של שימוש (כיבוד) הורים ושימוש (כיבוד) הקב"ה (המקדש). ראו המדרשים על השוואה בין מורא אביו ואמו (ויקרא יט ג) ומורא המקדש והקב"ה (ויקרא יט ל, דברים ו ג): "השוה הקב"ה כבודן לכבודו ומוראן למוראן" (פסיקתא רבתי כג, עשרת הדברות). השאלה ההלכתית היא אם הוצאת הדשן דורשת בגדי כהונה או לפחות בגדים אחרים מטעם "דרך ארץ" (שיטת רש"י שרמב"ן מתנגד לה, ראו ויקרא שם). ראו גם מדרש במדבר רבה ד כ שלא מסכים עם רמב"ן וסובר שגם הוצאת הדשן היא פעולה הדורשת בגדים נאים: "שאיין אדם רשאי לנהוג גאוה לפני המקום ... בשעה שכהן גורף את המזבח ומדשנו, היה לובש בגדים מעולים ... למה כן? להודיעך שאין גאוה לפני המקום". וכבר הרחבנו בנושא הדשן בדברינו [תרומת הדשן](#) בפרשת צו, אך מה כל זה קשור לפרשתנו? מה עניין הקרבנות והלכות המשכן לבגדי החמודות של עשו?

"ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול החמודות אשר אתה בבית" - מהו החמודות? שהיה משמש בכהונה גדולה.⁶

במדבר רבה פרשה ד סימן ח – גלגולם של הכהונה ובגדי החמודות

"קח את הלויים תחת כל בכור בבני ישראל" (במדבר ג מה) - אמרו רבותינו: למה צוה הקב"ה לפדות בכורי ישראל בלויים? שבתחילה היו הבכורות משמשים,⁷ עד שלא עמד שבט לוי, כמו ששנו רבותינו: "עד שלא הוקם המשכן היו הבמות מותרות ועבודה בבכורות. ומשהוקם המשכן נאסרו הבמות ועבודה בכהנים".⁸ ותדע לך, שהיו הבכורות מקריבים עד שלא עמד שבט לוי. טול מתחילת ברייתו של עולם, אדם הראשון היה בכור של עולם וכיון שקירב קרבנו, שנאמר: "ותיטב לה' משור פר מקרין מפריס" (תהלים סט לב);⁹ לבש בגדי כהונה גדולה, שנאמר: "ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כותנות עור וילבישם" (בראשית ג כא)¹⁰ - בגדי שבח היו, והיו הבכורות משתמשים בהם. כיון שמת אדם, מסרם לְשֵׁת, וְשֵׁת מסרן למתושלח. כיון שמת מתושלח, מסרן לנח. עמד נח והקריב קרבן, שנאמר: "ויקח מכל הבהמה הטהורה ... ויעל עולות במזבח" (בראשית ח כ).¹¹ מת נח, ומסרן לְשֵׁם. וכי שֵׁם היה בכור? והלא יפת היה בכור, שנאמר: "ולשם ... אחי יפת הגדול" (שם י כא).¹² ומפני מה מסרן לְשֵׁם? מפני שצפה נח שלשלת האבות עומדת ממנו. ותדע לך ששם היה מקריב, שנאמר: "ומלכי צדק מלך שלם ... והוא כהן לאל עליון" (בראשית יד יח) - וכי כהונה לו ניתנה? והלא לא ניתנה כהונה אלא משעמד אהרן! מהו שהוא אומר כאן "והוא כהן"? מפני שהיה מקריב בכהנים.¹³ מת שֵׁם ומסרה לאברהם. וכי אברהם היה בכור?¹⁴ אלא מפני שהיה צדיק נמסרה לו הבכורה והקריב, שנאמר: "ויעלהו לעולה תחת בנו" (בראשית כב יג).¹⁵ מת אברהם ומסרה ליצחק. עמד יצחק ומסרה ליעקב.¹⁶ וכי יעקב בכור היה? אלא שאתה מוצא שנטלה יעקב מן עשו בערמה. אמר לו: "מכרה כיום את בכורתך ליי" (בראשית כה לא). אתה סבור: שמא על חנם אמר

⁶ עשו משמש בכהונה גדולה! דבר שלמשה נאמר בו: "אל תקרב הלוי" (שמות רבה סוף פרשה ב), זכה בו עשו. האם כיבוד אב ואם נחשב בדומה לעבודת המקדש כפי שהערנו לעיל, או שמא יש פה עבודת קרבנות טרום מתן תורה והציווי על המשכן לבני ישראל? כך או כך, יש כאן בכור שמכהן בכהונה אולי כהמשך [למלכי צדק](#), הוא שֵׁם בן נח עפ"י המדרש, ששימש ככהן.

⁷ משמשים בכהונה, היינו מקריבים קרבנות.

⁸ "שנו רבותינו" זה הוא במסכת זבחים פרק יד משנה ד. וכן הוא בתוספתא זבחים יג ב ובספרי דברים פסקא סה סימן ח.

⁹ מדרשים רבים עוסקים בשור שאדם הראשון הקריב תודה לה' על שנברא לקומתו ומילא את "חללו של העולם" כחלק מהבריאה (בראשית רבה פרשות ח, יב). ראו מסכת עבודה זרה ח ע"א: "יום שנברא בו אדם הראשון, כיון ששקעה עליו חמה, אמר: אוי לי, שבשביל שסרחתי עולם חשוך בעדי ויחזור עולם לתוהו ובוהו, וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים. היה יושב בתענית ובוכה כל הלילה וחווה בוכה כנגדו. כיון שעלה עמוד השחר, אמר: מנהגו של עולם הוא, עמד והקריב שור שקרניו קודמין לפרסותיו, שנאמר: ותיטב לה' משור פר מקרין מפריס. ואמר רב יהודה אמר שמואל: שור שהקריב אדם הראשון - קרן אחת היתה לו במצחו, שנאמר: ותיטב לה' משור פר מקרין מפריס". וכן הוא במקורות רבים נוספים: אבות דרבי נתן נוסח א פרק א, מסכת חולין ס ע"א, בראשית רבה לד ט, ויקרא רבה ב י ועוד. המדרש לעיל מניח בצד את ענין שור מופלא זה "שקרנותיו קודמות לפרסותיו" ועובר לבגדי החמודות שהוא הנושא שלנו.

¹⁰ ראו בראשית רבה כ יב: "ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כותנות עור וילבישם - בתורתו של רבי מאיר מצאו כתוב: כתנות אור - אלו בגדי אדם הראשון שהן דומים לפיגם, רחבים מלמטה וצרים מלמעלה. ר' יצחק רביא אומר: חלקים היו כצפורן ונאים כמרגליות. א"ר יוחנן: ככלי פשתן הדקים הבאים מבית שאן. כתנות עור - שהן דבוקים לעור. ר' אלעזר אומר: אִיגָיָה. רבי איבו אמר: אִגְנָיָה ... ר' שמעון בן לקיש אמר: גלקסיון ובהם היו בכורות משתמשים". זו תחילת 'בגדי החמודות' כפי שממשיך המדרש ומפרט את הגולם לאורך הדורות.

¹¹ המדרש מתעלם כנראה במתכוון מקין והבל שהקריבו. וקין היה בכור. ולהלן נראה עוד תחנת ביניים שעשו בגדי החמודות שהמדרש כאן משמיט.

¹² במקומות רבים מונה התורה את סדר בני נח כך: שם חם ויפת (וכן הוא בדברי הימים), ממנו ניתן ללמוד בפשטות ששם הוא הבכור. אע"פ כן, בגלל הפסוק הזה, יש דעה שיפת היה הבכור. ראו רש"י על הפסוק שם: "אחי יפת הגדול - איני יודע אם יפת הגדול אם שם. כשהוא אומר (להלן יא ?) שם בן מאת שנה וגו' שנתים אחר המבול, הוי אומר יפת הגדול. שהיה בן חמש מאות שנה היה נח כשהתחיל להוליד, והמבול היה בשנת שש מאות שנה לנח, נמצא שהגדול בבניו היה בן מאה שנה, ושם לא הגיע למאה שנה עד שנתים אחר המבול". ראו גם פירוש אבן עזרא שם וראו גם דברינו [בין יפת לאהלי שם](#) בפרשת נח ולא נרחיב בעניין זה כאן. מה שחשוב לעניינינו כאן, הוא שאצל שם מתחילה העברת הכהונה מהבכור הטבעי לבכור הנבחר, שזה התקדים החשוב ליעקב, כפי שנראה להלן.

¹³ כמו הכהנים, ככהנים, שנהג עפ"י תורת כהנים (פירוש א. א. הלוי).

¹⁴ שאלה זו של המדרש נראית תמוהה שהרי גם עפ"י פשט הפסוקים וגם עפ"י המסורת (סדר עולם רבה פרק ב), אברהם הוא אכן הבכור של תרח. ראו סנהדרין סט ע"ב: "אלה תולדת תרח, תרח הוליד את אברם את נחור ואת הרן. ואברהם גדול מנחור שנה, ונחור גדול מהרן שנה, נמצא אברהם גדול שתי שנים מהרן". והמאיר עינינו במדרש פליאה זה יבורך. ועכ"פ, שוב תקדים ליעקב!

¹⁵ כאן ההסבר הוא פשוט יותר - השווה עם מלכי צדק לעיל. אדם צדיק יכול לכהן. האם אנחנו שומעים שהאבות שהיו לפני המשכן והמקדש הם תקדים למה שיהיה אחרי החורבן?

¹⁶ יצחק מסר את הבכורה ליעקב? אז למה היה צריך לקנות אותה ולגנוב את הברכות? נראה שהמדרש מתקן את עצמו במשפט הסמוך.

יעקב לעשו שימכור לו את הבכורה? – לאו, אלא שהיה יעקב מבקש להקריב ולא היה יכול, מפני שלא היה בכור.¹⁷

מדרש תנחומא (בובר) פרשת תולדות סימן יב – הגלגול בנוסח אחר¹⁸

"ויתן לך האלהים". ילמדנו רבינו: מהו שיקפל אדם את כליו בשבת? כך שנו רבותינו: "מקפלין את הכלים אפילו ד' וה' פעמים ומציעין המטות מלילי שבת לשבת, אבל לא משבת למוצאי שבת".¹⁹ ובאלו כלים אמרו שמקפלין את הכלים? כל שהוא ללבוש בשבת... שצריך אדם להיות מכבד את השבת בכסותו, שנאמר: "וקראת לשבת עונג" (ישעיה נח יג). ובמה ישראל מכבדין את השבת? במאכל ובמשתה ובכסות נקיה. שמתחלה כך עשה הקב"ה, שנאמר: "ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כותנות עור וילבישם" (בראשית ג כא).²⁰ מהו כותנות עור? בגדי כהונה גדולה שהלבישן הקב"ה שהיה בכבודו של עולם.²¹ ועוד שנו רבותינו: "עד שלא הוקם המשכן היו הבמות מותרות והעבודה בבכורות", לכך הלביש הקב"ה לאדם בגדי כהונה גדולה שהיה בכורו של עולם.²² בא נח ומסרן לשם, ושם מסרן לאברהם, ואברהם מסרן ליצחק, ויצחק מסרן לעשו, שהיה בכורו.²³ ועשו היה רואה את נשיו עובדות ע"ז והפקידן אצל אמו.²⁴ כשעמד יעקב ולקח הבכורה מן עשו. אמרה רבקה: הואיל שלקח יעקב את הבכורה מיד עשו, בדין הוא שילבש הבגדים הללו, שנאמר: "ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול החמודות" (שם כז טו).²⁵ נכנס יעקב אצל אביו והריח בו, שנאמר: "וירח את ריח בגדיו ויברכהו וגו'". מה בירכו? ממה שקראו בענין: "ויתן לך האלהים וגו'".²⁶

בראשית רבה סג יג – נמרוד חומד את הבגדים

"הנה אנכי הולך למות" - שהיה נמרוד מבקש להמית אותו בשביל אותו הבגד שהיה לאדם הראשון, שבשעה שהיה לובשו ויוצא לשדה היו באים כל חיה ועוף שבעולם ומתקבצין אצלו.²⁷

¹⁷ ראו בראשית רבה סג יג: "מה ראה יעקב אבינו שנתן נפשו על הבכורה? ששינו: עד שלא הוקם המשכן היו הבמות מותרות ועבודה בבכורות... אמר: יהיה רשע זה עומד ומקריב? לפיכך נתן נפשו על הבכורה". יעקב רוצה את הבכורה הממשיכה את שרשרת הבכורים ששמשו בקודש. ראו איך בסוף המדרש, הוא מסתלק מהנושא של הבגדים ומתמקד כולו בבכורה. מדוע לא דרש יעקב את בגדי החמודות כחלק מעסקת מכירת הבכורה? האם הבין שלא כדאי למתוח את החבל עד כדי כך? הבגדים, סמל הבכורה והזכות לשמש את אבא ולירש אותו בבוא היום, כל אלה נשארו בידי עשו, ויעקב מחכה להזדמנות לנכס גם אותם אליו כחלק מהשלמת קניית הבכורה. עפ"י זה, 'גניבת הברכות' הייתה ההתעקשות של יעקב לממש את זכות הבכורה שקנה. הקשר בין קניית הבכורה בנזיד עדישים ובין גניבת הברכות ע"י יעקב כולל התחזותו לעשו, מצוי בלא מעט מדרשים ופרשנים.

¹⁸ נראה כעת את אותו מדרש בהבדלים "קלים".

¹⁹ מסכת שבת פרק טו משנה ג.

²⁰ ראינו את הבגדים הנקיים והחשובים, בגדי מלכות וחמודות, בהקשר עם כיבוד אב ואם ובהקשר עם עבודת המקדש והקרבת (ומהקרבת לתפילה, ראו שולחן ערוך צח ד) וכעת, גם בהקשר עם השבת. בזמירות לשבת אנו אומרים: "לבוש בגדי חמודות, להדליק נר בברכה" שמן הסתם הוא כפירוש רש"י בו פתחנו – בגדים נקיים - לשון מליצית של הפייטן – אך לאור מדרש זה הממשיך לעבודת הקרבנות והמקדש, אולי יש כאן קשר עמוק יותר בין שבת ראשונה של גן עדן ושבת בראשית שלנו, בין כותנות העור והאור של אדם וחוה ובין בגדי השבת הלבנים שלנו, בין נרות שבת ונרות בית המקדש. ואנו בחודש של נרות חנוכה. ראו דברינו [אבל הנרות לעולם](#) בפרשת בהעלותך, מה מזכיר את נרות בית המקדש, נרות חנוכה או נרות כל שבת. אולי התכוון הפייטן במילים "לבוש בגדי חמודות" להחזירנו אל השבת הבראשיתית, אל בגדי החמודות של אדם הראשון.

²¹ לא רק את אברהם, גם חוה לבשה את בגדי הכהן הגדול (הכהנת הגדולה!). לתשומת לב כל הפמיניסטיות.

²² בגדי אדם הראשון הם מאותם דברים מיוחדים שנבראו בערב שבת בין השמשות (ספרי דברים שנה, פסחים נד ע"א), אבל לא נמסרו לאדם אלא עד לאחר שחטא, ידע שהוא עירום וגורש מגן עדן. עניין זה מזכיר את אהרון שקיבל את הכהונה הגדולה, לאחר חטא העגל. הכהונה ועבודת המקדש כמוטיב של כפרה ותיקון.

²³ מדרשים ופרשנים עומדים על משמעות המילים "בנה הגדול" בפסוק שלנו: "ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול החמודות ואתה בְּבִיתָ, מהם שמבזים את עשו: "אם בעיניכם הוא גדול בעיני הוא קטן" ומהם שמציינים שרבקה יודעת שעשו הוא הגדול, אלא שהיא מודעת לקניית הבכורה ע"י יעקב ומנסה להפוך את הגלגל. ראו בראשית רבה סה יא, פירוש רמב"ן על הפסוק, תורה תמימה בראשית כז הערה ז ועוד.

²⁴ יצחק מסר את בגדי אדם הראשון, את בגדי החמודות לעשו, שלא כמדרש הקודם. עשו שירא מעבודה זרה של נשותיו מפקידן בנאמנות אצל אימו. ומה היא עושה? בוגדת (בא בגד) באמונו.

²⁵ רבקה יודעת שעשו מכר את הבכורה ליעקב והיא מחכה לשעת כושר להעביר את סמל הבכורה, את בגדי החמודות, ליעקב הראוי להן יותר.

²⁶ בעת שלבש יעקב את הבגדים, חזר בהם ריח גן העדן מקדם והוכח שהוא הראוי ללבוש אותם והם ראויים לו וחזרו הבגדים לייעודם הראשון. ראו מדרש תנחומא (בובר) פרשת תולדות סימן טז: "מהו כריח שדה וגו'? שהיו בגדי אדם הראשון ונטלו ריח מגן עדן". ראו פירוש תורת חיים בבא מציעא פד ע"א המצטט את חז"ל: "כשנכנס יעקב אבינו לפני אביו לברכו, נכנס עמו ריח גן עדן. לפי שהיה לבוש באותה שעה במלבושיו של אדם הראשון. וכיון דיעקב מעין אדם הראשון הוה חזרו הבגדים לכמות שהיו מעיקרא וקלטו ריח גן עדן".

²⁷ ובמדרשים אחרים, עשו הרג את נמרוד כאשר גזל ממנו בגדים אלה. ראו בראשית רבה סה טז: "ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול החמודות - מה שחמד מנמרוד והרגו ונטלם" ובמדרש אגדה (בובר) בראשית כז: "את בגדי עשו בנה הגדול החמודות. יש אומרים אלו בגדים של אדם הראשון ובאו ביד נמרוד וחמדן והרגו ולקח הבגד ממנו". מה היה מיוחד בבגדים אלה שאנשי ציד חמדו

פרקי דרבי אליעזר פרק כד – בגדי הצייד שנגנזו

ר' מאיר אומר: עשו אחיו ראה את הכתונת של נמרוד וחמד אותה בלבו והרגו ולקחה ממנו. ומניין שהיו חמודות בעיניו? שנאמר: "ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול החמודות". וכל הלוּבש אותם נעשה גם הוא גיבור, שנאמר: "ויהי עשו איש יודע ציד". וכשיצא יעקב מאת פני יצחק אביו, אמר: אין עשו הרשע כדאי ללוּבש את הכתונת הללו, מה עשה חפר בארץ וטמנה, שנאמר: "טמון בארץ חבלו".²⁸

שבת שלום מחלקי המים

מים אחרונים: ראו מסכת עבודה זרה דף יא עמוד ב, על הטקס שהיו עושים ברומא אחת לשבעים שנה, לציון נצחוננו של עשו על יעקב, עם הכרזה שגניבת הבכורה ולבישת בגדי החמודות ע"י יעקב לא הועילה לו ולא כלום, וחשבון הגאולה כוזב וההגמוניה הייתה ונשארה של עשו: "עוד אחרת יש להם ברומי, אחת לשבעים שנה, מביאין אדם שלם ומרכיבין אותו על אדם חגיר, ומלבישין אותו בגדי אדם הראשון, ומניחים לו בראשו את קרפילו של ר' ישמעאל ... ומכריזים שחשבון הגאולה של יעקב כוזב". ראו שם.

אותם? מסביר רש"י במסכת פסחים נד ע"ב: "בגדו של אדם הראשון - שהיו חקוקות בו כל מין חיה ובהמה, והוא נמסר לנמרוד על כן יאמר כנמרוד גיבור ציד (בראשית ז'), ועשו הרגו ונטלו, לפיכך היה איש ציד". נראה שמדרשים אלה מציגים הסבר אחר לבגדי החמודות של עשו. לא בגדי כהונה וקדושה ולא דווקא סמל הבכורה, אלא בגדי אנשי ציד. דרשנים ופרשנים מאוחרים, ראו למשל, מהרש"א חידושי אגדות תענית כט ע"ב ד"ה כריח שדה של תפוחים, משלבים את מוטיב ריח גן עדן ובגדי הכהונה עם נמרוד ובגדי הצייד, אבל לנו נראה שאלה שני סיפורים ומקורות שונים על טיבם ומקורם של בגדי החמודות אשר לעשו, שאולי מאחור יותר שולבו לסיפור קמאי אחד.

²⁸ מדרש זה שייך לכאורה לז'אנר השני של בגדי הצייד שהרי לא יעלה על הדעת שאם הם בגדי הכהונה הגדולה, שבשבילם לקח יעקב את הברכה, הוא יגנוז אותם באדמה. ואולי באמת גנז את בגדי הכהונה הגדולה עד בוא ציווי משכן לבניו? ראו זאת עוד, המדרש הבא בפרשת ויחי כאשר יעקב נותן ליוסף שכם אחד על אחיו: "ואני נתתי לך - אלו בגדים החמודות של עשו בגדי אדם הראשון. אשר לקחתי מיד האמורי - והלא בידי עשו היו, מי נתנן ביד האמורי? אמרו רבותינו ז"ל: מלחמה עשה עשו עם מלך האמורי וגזלן ממנו. שמע יעקב ובקש רחמים עליהם ונתן הקב"ה בלבבו של מלך האמורי ושלחן דורון ליעקב" (בראשית רבתי פרשת ויחי עמוד 231). סביר שמה מסר יעקב ליוסף אלה בגדי הצייד ולא בגדי הכהונה הגדולה, שהרי יוסף הוא שנוקם באחרית הימים במלכות אדום (ראו כל המדרשים על הפסוק "והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה, פסיקתא רבתי יב וכן רבים).